

Stappenplan MBO

Voorafgaand is het nodig om te bepalen of de middelenvrije school de hele MBO instelling betreft of dat gekozen wordt om op een locatie die onderdeel van de MBO instelling is een middelenvrije school te realiseren.

Stap 1. Inventariseer de actiepunten

Inventariseer de huidige afspraken

Breng in kaart wat de huidige afspraken zijn op het MBO rondom roken, alcohol en drugs. Gebruik hiervoor de checklist. (naar Bijlage 1. Checklist)

Formuleer doelstelling

Beschrijf de doelstelling van het MBO op middelenvrij gebied. Wat houdt voor uw school een middelenvrije school in?

Voorbeeld van de doelstelling:

Wij zijn een school waar studenten, onderwijzend en ondersteunend personeel en ouders niet roken, niet drinken en geen drugs gebruiken in de schoolomgeving en bij alle school gerelateerde activiteiten waar studenten aanwezig zijn.

Bij het vaststellen van de doelstelling moeten een aantal besluiten genomen worden over onder andere;

- het betrekken van de buitenschoolse activiteiten
- geen gebruik van tabak en alcohol door personeel en studenten tijdens activiteiten die in het kader van de school uitgevoerd worden.
- is 'buiten het zicht van de studenten' tijdens activiteiten die voor school plaatsvinden voldoende of niet voldoende?
- de invoering van een rookvrij schoolterrein.

Na het vaststellen van de doelstelling is aandacht nodig voor de uitwerking van de doelstelling in het beleid en alle actiepunten die noodzakelijk zijn om de doelstelling te realiseren.

Stel de actiepunten vast

Stel vast op welke punten het beleid aandacht nodig heeft. Zie ook de checklist voor actiepunten (Bijlage 1).

Tips:

- Vermijd het creëren van uitzonderingen omdat daardoor de invoering van het beleid moeilijker wordt.
- Kijk behalve naar de eigen afspraken van de school ook naar afspraken met medegebruikers van de locatie.
- Check het gemeentebestuur. Gemeenten kunnen m.b.t. roken een actief beleid richting (openbare) scholen hebben vastgesteld.
- Informeer welk beleid omliggende scholen hebben. Dit kan ook input voor actiepunten opleveren.

Voorbeelden van actiepunten:

- Actiepunt: het maken van afspraken en regels over gebruik van alcohol en roken bij buitenschoolse activiteiten.
- Actiepunt: Invoering van een rookvrij schoolterrein.
- De school heeft wel regels over roken, alcohol en drugs, maar het is niet duidelijk wie daar toezicht op houdt, hoe de handhaving is geregeld. Actiepunt: Handhavingplan maken.

Stap 2. Creëer ondersteuning

Draagvlak creëren

De schoolleiding neemt het initiatief tot een middelenrijke school en zal vanaf het begin intensief betrokken moeten zijn. Het creëren van draagvlak bij personeel, studenten en ondernemingsraad is een belangrijke stap. Het kan weerstanden voorkomen en maakt uiteindelijk invoering en handhaving gemakkelijker.

Inventariseer de meningen

Breng in kaart wat de mening is van het personeel, de eventueel studentenraad en de ondernemingsraad.

Dit kan individueel (bijvoorbeeld via een enquête) of in vergadersessies.

Start met deze inventarisatie bij het personeel. Dat kan eventuele weerstand bij het personeel verminderen en voorkomt dat bij ouders te vroeg verwachtingen gewekt worden.

Vraag alle betrokkenen wat hun mening is over de huidige afspraken rondom roken, alcohol en drugs en hoe ze tegenover de invoering van nieuwe actiepunten staan. Neem mee – mocht er nog geen rookvrij schoolplein zijn – dat in 2020 scholen wettelijk verplicht zijn dit te hebben. Gebruik dit argument direct, zodat hierover geen lange discussie ontstaat. De school zal moeten voldoen aan de wet.

Luister naar vragen en bezwaren en vraag ook om ideeën en oplossingen om actiepunten te realiseren.

Stel nieuwe afspraken voor

Zoek steun voor de invoering van actiepunten bij het personeel, de studentenraad en de medezeggenschapsraad.

Het helpt om daarbij duidelijk te zijn, bezwaren serieus te nemen, maar waar nodig wel tegenargumenten te geven. Wees duidelijk over wat een middelenrijke school is: uitgangspunt is dat de school een pedagogische en beschermende omgeving is voor studenten, waar roken en het gebruik van alcohol en drugs niet bij horen.

Gebruik een positieve insteek. Een middelenrijke school realiseren voor studenten is positiever dan het instellen van een rook- en alcoholverbod.

Organiseer een startbijeenkomst

Zoek uit wie zich wil inzetten om de actiepunten tot een succes te maken. Nodig hen uit voor een startbijeenkomst. Het is belangrijk dat alle mensen hierbij aanwezig zijn van wie de steun nodig is voor de invoering van een goed rook-, alcohol- en drugsbeleid. Draagvlak creëren is een continu proces. Daarom is het belangrijk om namens het onderwijzend personeel, het ondersteunend personeel, de medezeggenschapsraad en de studentenraad iemand te betrekken. Omdat communicatie een rol gaat spelen is het goed om de marketing- en communicatie afdeling vanaf begin ook te betrekken.

Stap 3. Maak een plan, stel doel en taken vast

- Kies voor de startbijeenkomst een expliciete doelstelling. Om welke actiepunten gaat het?
- Stel een werkgroep samen die het project op zich neemt en gaat uitvoeren en spreek af wie de coördinator wordt en het eerste aanspreekpunt voor vragen en opmerkingen van personeel, studenten en/of anderen.
- Bespreek wat de actiepunten zijn, de taken en wie welke taak op zich neemt. Probeer de actiepunten zo SMART mogelijk vast te stellen. SMART staat voor Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden.
- Maak in de startbijeenkomst een planning op hoofdlijnen en spreek af dat de coördinator met de werkgroep een concreet plan maakt en de planning bewaakt.
- Plan een vervolgbijeenkomst waarin de werkgroep de stand van zaken kan terugkoppelen, ideeën kan voorleggen en eventuele knelpunten kan bespreken. Indien een serie vervolgspraken nodig is neem deze alvast op in de planning.

Stap 4. Communiceer over het plan en de actiepunten

Om draagvlak te vergroten is communicatie van groot belang. Doe dit met onderwijzend- en ondersteunend personeel, studenten, ouders en eventueel andere gebruikers van de locatie.

Met onderwijzend- en ondersteunend personeel

Onderwijzend en ondersteunend personeel hebben een belangrijke voorbeeldfunctie door niet in het bijzijn van de leerlingen te roken of alcohol te drinken. Docenten dienen gemotiveerd te zijn om het goede voorbeeld te geven. Daarnaast hebben zij een belangrijke functie als het gaat om signaleren en bespreekbaar maken van onverhoopt gebruik door leerlingen. Hiervoor kunnen de volgende communicatiemiddelen worden ingezet:

- Mailing aan onderwijzend- en ondersteunend personeel over de voorgenomen actiepunten;
- Informatiebijeenkomst voor onderwijzend- en ondersteunend personeel;
- Informeer al het personeel voldoende over het signaleren van gebruik door leerlingen en hoe de signalerings- en zorgstructuur op school is opgezet en waar men met signalen terecht kan.

Met studentenraad en ondernemingsraad

Informeer met een mailing en bij voorkeur mondelinge toelichting van de directie zowel de studentenraad als de ondernemingsraad over het voorgenomen beleid, de nieuwe actiepunten en de voortgang.

Met ouders

Ouders zijn belangrijk om te betrekken bij het creëren van draagvlak voor een middelenvrije school en de actiepunten. Hun steun kan nodig zijn bij het succesvol invoeren. Het is voor ouders belangrijk te weten wat de visie van de school is op middelengebruik, welke regels er zijn en welke afspraken er zijn gemaakt. Ouders kunnen het beleid van school hierin ondersteunen door zelf zich aan de regels te houden en duidelijk te zijn bij hun kind dat zij de regels onderschrijven. Dat geldt ook bij een

overtreding van een student. Op het MBO zijn ook studenten onder de 18 jaar aanwezig. Maar ook het informeren van ouders van 18 + studenten creëert extra draagvlak.

Voor het betrekken van ouders kan ingezet worden:

- Een nieuwsbrief of andere bestaande communicatiemiddelen zoals website etc. Geef ook aan bij wie ze met hun opmerkingen en of vragen terecht kunnen.

Met studenten

Hoe duidelijker jongeren weten wat de norm van volwassenen is ten aanzien van roken, drinken en drugs gebruik, hoe langer zij zich hier aan houden. Volwassenen, ouders en omgeving hebben met het stellen van de norm invloed op het gedrag van hun kinderen.

Informeer studenten over het rook-, alcohol- en drugsvrij zijn van de school. Gebruik bijvoorbeeld de mening hierover van een aantal leerlingen om ook in een schoolmagazine school te plaatsen.

Voor het betrekken van studenten kunnen ingezet worden:

- Intranet, website
- Studentenraad
- Bespreken van alle schoolregels, waaronder die van een middelen vrije school, in de eerste jaargang van de opleidingen.

Stap 5. Maak een realistische planning

Maak een realistische planning

Houd hierbij rekening met mogelijk vaste tijdstippen in een schooljaar voor aanpassing van het schoolbeleidsplan, de opleidingengids, website en mailingen c.q. berichtgeving naar ouders en studenten.

Neem in de planning ook op met wie de actiepunten besproken moeten worden en welke geledingen positief moeten fatteren.

Wanneer het om het invoeren van een rookvrij schoolterrein gaat is het verstandig om tijdig contact met de buurtomgeving van de school te leggen. Betrek de buurt om te voorkomen dat angst voor overlast belemmerend werkt bij het draagvlak. Zie hiervoor de tips op www.rookvrijschoolterrein.nl. Ruim ook voldoende tijd in om een handhavingsplan te maken. Zeker bij de invoering van een rookvrij schoolterrein is dit noodzakelijk.

Houd ook rekening met de tijdsduur die nodig is om op de locatie zichtbaar te maken dat het schoolplein en het gebouw rookvrij zijn. Denk aan bijvoorbeeld het verwijderen van asbakken, het bestellen van stickers en/of borden waarmee aangegeven wordt dat schoolplein en –locatie rookvrij zijn.

Markeer de invoering

Het realiseren van een middelen vrije school kan als goede public relations ingezet worden door de school. Plaats informatie over de middelen vrije school op de schoolwebsite en in de schoolgids.

Bedenk of een feestelijke aftrap wenselijk en realiseerbaar is.

Kan er publiciteit gemaakt worden door de lokale c.q. regionale pers te informeren met een persbericht?

Stap 6. Evalueren en bijstellen

Neem een evaluatiemoment op. Is de invoering volledig gelukt? Zijn er aandachtspunten? Moet er iets bijgesteld worden? Lukt de handhaving?

Stap 7. Aanvragen Vignet Gezonde School, Themacertificaat Roken, alcohol- en drugspreventie

Het vignet Gezonde School is een kwaliteitskeurmerk voor scholen die werken aan het verbeteren van de gezondheid van hun leerlingen. Het vignet bestaat uit verschillende themacertificaten. Na het behalen van minimaal één themacertificaat mag uw school zich gedurende drie jaar een Gezonde School noemen. U kunt *het vignet Gezonde School, Themacertificaat Roken, alcohol- en drugspreventie* aanvragen als de school alle vier de pijlers beleid, fysieke en sociale omgeving, educatie en signaleren voldoende ingevoerd heeft. Meer informatie treft u hier aan:

<https://www.gezondeschool.nl/middelbaar-beroepsonderwijs/behaal-het-vignet-gezonde-school>

Bijlage 1. Checklist

1. Zijn de regels vastgelegd over het gebruik van tabak, alcohol en drugs¹ die gelden voor studenten, medewerkers en ouders c.q. bezoekers?

Bij het vaststellen van de regels geldt de wet:

- Aan leerlingen jonger dan 18 jaar mag geen tabak verkocht worden.
- Aan leerlingen jonger dan 18 jaar is het wettelijk verboden alcohol te schenken. Bovendien zijn leerlingen zelf strafbaar wanneer zij alcohol in het bezit hebben in openbare ruimten, dus ook op school.
- De handel en het in bezit hebben van drugs is wettelijk verboden.

2. Heeft de locatie (of locaties) een rookvrij schoolterrein?
3. Heeft de school vastgelegd dat alle activiteiten die in of vanuit opleidingen worden georganiseerd (zoals schoolfeesten, werkweken, vergaderingen) rook-, alcohol- en drugsvrij zijn? En dat dit geldt voor studenten en medewerkers?
4. Heeft de school bepaald dat personeelsleden tijdens schoolactiviteiten ook niet roken en drinken buiten het zicht van studenten?
5. Heeft de school beleid dat het niet is toegestaan onder invloed van alcohol of drugs deel te nemen aan onderwijs of bij het onderwijs behorende activiteiten, zowel voor studenten, personeel als andere betrokkenen bij het onderwijs?
6. Is vastgelegd hoe gehandeld moet worden bij het constateren van gebruik en hoe te handelen bij een vermoeden van gebruik door studenten? En wie welke acties onderneemt?
7. Is vastgelegd hoe gehandeld moet worden bij het constateren van gebruik en hoe te handelen bij een vermoeden van gebruik door personeel? En wie welke acties onderneemt?
8. Zijn de medewerkers voldoende deskundig om (riskant) gebruik van middelen bij studenten te signaleren en zijn zij in staat hierover in gesprek te gaan met een student en/of ouders?
9. Is er deskundigheidsbevordering voor medewerkers voor het signaleren en bespreken van middelengebruik? Is vastgelegd dat deze deskundigheidsbevordering regelmatig herhaald wordt?
10. Heeft de school vastgelegd hoe het tabak-, alcohol- en drugsbeleid gehandhaafd wordt in een handhavingsplan?

Denk hierbij ook aan:

- wie controleert of de regels nageleefd worden?
- Wat gebeurt er bij overtreding van de regels?

¹ Voor informatie welke middelen onder drugs vallen zie www.drugsinfo.nl. Voor scholen geldt ook de vraag of ze lachgas opnemen.

- Wat zijn de sancties?
 - Wanneer worden ouders betrokken?
 - Hoe worden nieuwe medewerkers, studenten en ouders geïnformeerd over het tabak-, alcohol- en drugsbeleid?
11. Heeft de school een signalerings- en zorgstructuur met aandacht voor problemen rondom alcohol, roken en drugs?
 12. Heeft de school vastgelegd hoe er jaarlijks gecommuniceerd wordt met studenten en ouders over de thema's alcohol, roken en drugs?
 13. Is geregeld dat nieuwe personeelsleden geïnformeerd worden over het rook, alcohol- en drugsbeleid?
 14. Hoe worden nieuwe studenten op school geïnformeerd over het rook, alcohol- en drugsbeleid?
 15. Heeft de school vastgelegd op welke wijze zij studenten preventie- en voorlichtingsactiviteiten aanbiedt op de thema's roken, alcohol en drugs?
 16. Zijn deze activiteiten in overleg met preventie van GGD of verslavingszorg vastgesteld, zodat de effectiviteit gezamenlijk goed beoordeeld is?